

پله پله تا مهربانی خدا

در گفت و گو با حجت الاسلام «علی سعیدیان» از پیش نیاز های ورود به ماه رمضان و کسب نهایت بهره از بر کات آن بر اساس توصیه های امام رضا (ع) برای روز های آخر شعبان گفتیم

مجدد حسین زاده روزنامه نگار

محوری

دوباره کم کم صدای پای ماه مهمانی خداوند شنیده می شود. سحرهای مناجات و استغفار فرا می رسد. «اللَّهُمَّ رَبِّ شَهْرٍ رَمَضَانَ...» طنین انداز می شود. رنگ معنویت بیشتر از زمان های دیگر به زندگی مان عمق می بخشد و ماه رمضان در آستانه حلول در آسمان بندگان است. آرزوی همه ما این است که بتوانیم در این روزهای پایانی ماه شعبان، خودمان را به بهترین شکل ممکن آماده ورود به ماه مبارک رمضان کنیم. برای رسیدن به این هدف، به یک روایت شریف از امام رضا(ع) اشاره خواهیم کرد. مرحوم شیخ صدوق در کتاب شریف عیون اخبار الرضا از حضرت علی بن موسی الرضا(علیه السلام) روایتی را نقل کرده که در آن، حضرت(ع) توصیه هایی را برای روزهای آخر ماه شعبان به اباصلت هروی می فرمایند. حجت الاسلام والمسلمین «علی سعیدیان»، که به عنوان کارشناس دینی در برنامه های شبکه های یک، قرآن و... صداسیما حضور داشته، در گفت وگو با زندگی سلام به نکات تامل برانگیزی درباره این روایت گوهربار و توصیه های آن اشاره می کند. همچنین از ضرورت آماده شدن برای ورود به ماه مبارک رمضان می گوید که متأسفانه افراد زیادی از آن غافل هستند.

● **ضرورت سنخیت پیدا کردن با خدا قبل از ورود به مهمانی اش**

امام رضا(ع) در ابتدای این روایت می فرماید: «ای اباصلت، ماه شعبان بیشترش گذشت... در این چند روزی که باقی مانده تدارک کن...». اما چرا باید برای ورود به ماه مبارک رمضان در خودمان آمادگی هایی ایجاد کنیم؟ حجت الاسلام «علی سعیدیان» به این سوال پاسخ می دهد: «در ماه مبارک رمضان، ما قرار است به یک مهمانی بزرگ برویم. همه ما برای مهمانی های دنیایی در بُعد ظاهری، خودمان را مرتب و آراسته می کنیم و در بُعد باطن هم اگر کینه یا آلودگی باشد، تلاش می کنیم آن را رفع کنیم چون آدم هایی که به یکدیگر علاقه و سنخیت ندارند، این ها نمی توانند در یک جا دور هم جمع شوند. مهم ترین مسئله ای که به نظر می رسد برای ورود به ماه رمضان باید به آن توجه شود، این است که هر چه زودتر این سنخیت را در خودمان ایجاد کنیم. یعنی اگر قرار است به خدایی که نور است و دعوت او نور است، لبیک بگوییم و در ماه رمضان مهمان او باشیم، باید یک حداقل هایی در خودمان ایجاد کنیم و اگر نور نشدیم، حداقل ظلمت محض هم نباشیم».

● **رضایت خداوند از ما؛ قاعده مهم استجابت دعا**

«ماه رمضان یک قرار معنوی است، یک ملاقاتی است که قرار است خداوند به همه ما عنایت ویژه ای در آن داشته باشد و حتی خوابیدن و نفس مان در آن عبادت و تسبیح خداوند باشد اما پیش نیاز هایی دارد». این کارشناس مذهبی درباره این پیش نیاز ها و بخشی از روایت که امام رضا(ع) درباره این روزها توصیه می کنند به دعا کردن های بیشتر، می گوید: «در تمام روایت های ما به این نکته پرداخته شده که اگر قرار است خداوند لطفی به ما بکند، ما هم باید یک کار هایی انجام

بدهیم. در قواعد دنیوی اش هم این طور نیست که این ارتباطات موثر یک طرفه باشد؛ «گرت هوست که معشوق نگسلد پیمان، نگاه دار سر شسته تا نگه دارد». به یک تعبیر در قرآن هم به این موضوع اشاره می شود و می فرماید: «رَضِیْ... عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ»، اگر قرار است شما از من راضی باشید و بهترین ها برای تان رقم بخورد، اول باید من را از خودتان راضی کنید و من باید از شما راضی بشوم. شاید این قاعده مهم استجابت دعا هم باشد یعنی اگر قرار است دعای ما مستجاب بشود، قاعده اول این است که استجابت کنیم دعوت خداوند رایعنی خواسته های خداوند را، به تبع آن هم خداوند ان شاء... خواسته های ما را اجابت خواهد کرد».

● **رمز بهره بردن از برکات تمام و کمال رمضان**

این کارشناس دینی درباره این که چرا بعضی افراد از برکات این ماه بی بهره می مانند، می گوید: «این خیلی مهم است که در کنیم در این ماه کجا داریم می رویم و قرار است مهمان چه کسی بشویم یعنی عظمت خداوند را در کنیم و در پس در کاین ها، آن جاست که می شود از برکات و فیوضات ماه مبارک رمضان بهره برد. آن کسی از برکات تمام و کمال ماه مبارک

رمضان بهره مند می شود که قبیلش این آمادگی را در خودش ایجاد کرده باشد یعنی آن ظرفیت وجودی اش را بالا ببرد. هر چه ظرف وجودی ما کوچک تر باشد، طبیعتا نمی توانیم از رحمت ویژه خدا بیشتر دریافت کنیم. این ظرف وجودی هر چقدر بزرگ تر باشد، رحمت خداوند و لطف او هم بیشتر شامل حال ما خواهد شد. مطلب مهم این است که این ظرف باید آن قدر بزرگ باشد تا هر چقدر می شود از عنایت رب العالمین دریافت کرد و اگر کسی نتوانست از این ماه بهره برد، به کم کاری خودش ربط دارد و گرنه خداوند هیچ چیز را در ماه مبارک رمضان در قبال بندگانش کم نمی گذارد، مبانی او نه تنها کم گذاشتن نیست بلکه عنایت ویژه تر است».

● **فلسفه اصلی رمضان، تقویت اراده ماست**

«یک نکته کلی و مهم درباره این توصیه های امام رضا(ع) که نباید از آن غفلت کرد، این است که یک مسئله باید برای همه ما روشن شود که دینداری به پوسته و زواید نیست. او ادامه می دهد: «ماه رمضان آمده تا به من بگوید که از یک صبح تا شب، حلال های خداوند را باید از خودمان منع کنیم و یک ماه باید این کار را تکرار و تمرین کنیم. وقتی حلال های خداوند مانند آب، غذا و... را بتوانیم بر خودمان منع کنیم، یاد می گیریم و به ما کمک می شود که بعدا بتوانیم در برابر حرام های خداوند هم محکم بایستیم. شاید بشود گفت فلسفه اصلی ماه رمضان، همین تقویت اراده ماست، تقویت قدرت ماست. این خیلی مسئله مهمی است که اگر به آن دقت کنیم و توجه داشته باشیم، به رشد معنوی ما کمک زیادی خواهد کرد. ما غالبا دین مان، پوسته ای است. در احوالات مردم آخر الزمان، پیامبر(ص) فرمودند که مردم به پوسته های دین خیلی دقت می کنند

اما به باطن و صفات باطنی که در نهایت هم خداوند قرار است بر اساس باطن در باره ما حکم کند، کمتر توجه دارند. البته آن ایرادات باطنی را شناختن باتفکر حاصل می شود».

● **بزرگ ترین غفلت ما، بی توجهی به باطن مان است**

حتما بارها شنیدید که برترین عمل در ماه مبارک رمضان و شب های قدر، فکر کردن و تفکر است اما ما باید راجع به چه چیزی اندیشه کنیم؟ حجت الاسلام «سعیدیان» در پاسخ به این سوال می گوید: «اول راجع به خودمان و درون مان. چون خودمان می دانیم که در درون مان چه خبر است و چه بدی ها و رداییلی وجود دارد تا بتوانیم آن ها را رفع و دفع کنیم. سپس بایک باطن نورانی، مهمان خدا بشویم تا بهتر از عنایت های خداوند بهره ببریم. معمولا بزرگ ترین غفلت ما این

است که فقط به ظواهر شریعت اهمیت می دهیم که البته مهم هم هست اما مهم تر از آن وجود دارد و آن باطن انسان و حقیقت است، کمتر توجه می کنیم. شهید دایله که در مشهد در س می خوانده، جمله معروفی دارد که گفته ماروزی ۱۰ بار به خداوند دروغ می گوییم، توی روی او نگاه می کنیم و می گوییم «ایا ک نعبده، خدا یا ما بنده تو هستم در حالی که بنده خیلی چیز های دیگر هم هستم و شاید تنها چیزی که بنده آن نباشیم، خداوند عالم است. بباید در این ما، عبارت خوان صرف نباشیم. اگر در ماه مبارک رمضان قرآن می خوانیم، این قرآن خواندن فقط عبارت خوانی صرف نباشد و سعی کنیم که مفاهیم را بر نفس خودمان تطبیق دهیم. اگر دعای ابو حمزه، افتتاح و... قرائت می کنیم، فقط عبارت خوانی نکنیم و ببینیم چه چیز هایی را باید بر اساس این دعاها در درون مان کسب کنیم. این مهم ترین چیزی است که می شود از این روایت های ما دریافت کرد و شاید بتوان گفت که کمتر به آن اشاره می شود. معمولا می گویند که باید روز دهان فلان طور باشد و درون غافل می شوند».

● **نمی شود بخشنده نباشید و بخشیده شوید**

در بخشی از این روایات امام رضا(ع) می فرماید: «...وامانتی بر گردن خود بود اما امانه می دهد: «ماه رمضان آمده تا به من بگوید که آن را ادا کنی و هم در دلت کنی» هیچ مؤمنی نباشد مگر این که آن را ادا کند و بیرون این که آن را ادا کند بیرون کنی... این کارشناس مذهبی درباره این بخش از روایت می گوید: «یک حدیث معروف است که هم از امام رضا(ع) و هم از پدرشان موسی بن جعفر(ع) نقل شده است. این حدیث هم رنگ خط است و هم به نوعی کارکرد تربیتی دارد. تعبیر آن روایت این است که لغت خدا بر کسی که با آبروی دیگران بازی کند، اغلب کینه ها، دشمنی ها و نفرت ها زمانی ایجاد می شود که کسی هتک حرمت می کند و آبروی دیگران را می برد. نمی شود شما بگویید من خدای ارحم الراحمین را قبول دارم، امام رضای رثوف و موسی بن جعفر کاظم الغیظ را دوست دارم ولی خودتان نه بخشنده باشید، نه رثوف باشید و نه بتوانید آن جایی که لازم است عصبانیتان را کنترل و آن را مدیریت کنید. خیلی مهم است که ما یادمان نرود و فراموش نکنیم که قرار است ما به آن صفاتی که از ائمه به ما رسیده، باید به عنوان الگو و سرفصل زندگی برسیم.

از امام عسکری(ع) پرسیدند که شیعه شما چه کسی است؟ حضرت فرمودند شیعیان ما آن

کسانی هستند که آثار ما را تبعیت بکنند، احوال ما را دقت کنند و آن نکات برجسته را در زندگی به عنوان سرمشق به کار بگیرند. قرار است زیر سایه خدایی که ارحم الراحمین است و به رحمتی می بخشد، ما هم بخشنده شویم. اشاره حضرت به کنار گذاشتن کینه ها قبل از ورود به ماه رمضان، یعنی همین، البته سخت هم هست چون نفس کار خودش را انجام می دهد اما برکاتش در آن جانمایی می شود که بعد از بخشیدن، درون شما نور می شود، سنخیت با خداوند پیدا می کند و آماده دریافت عنایت الهی می شود.»

● **کسی متوکل نمی شود مگر...**

امام رضا(ع) در سخنی گوهربار در همین روایت می فرماید: «...در امور نهان و آشکارت بر او توکل و اعتماد کن...» اما این توکل بر خداوند چرا مهم است؟ حجت الاسلام «سعیدیان» می گوید: «کسی متوکل نمی شود مگر این که سه صفت خداوند را بتواند در کند و با همه وجود، آن ها را باور کند. اولین صفت آن است که باور کند خدا مهربان است و او را دوست دارد. یعنی آن خدایی که می گوید مادر محبت اش قطر ه و محبت من در یاست، باور کند. اگر با همه وجود در کنیم که او ما را دوست دارد، نمی توانیم یک متوکل واقعی شویم. دومین صفت و نکته این است که باید در کنیم خداوند حکیم است، آینده را می بیند و ما از آن خبر نداریم و آن را نمی بینیم. من اطلاعی از ثانیه بعدی ام ندارم و شاید تصمیم گیری های من برای آینده من، اتفاق خوبی را رقم زند هر چند در بُعد ظاهر به خوبی آن را بررسی کرده باشم و انتظار نتایج خوبی داشته باشم اما خداوند می داند که نتیجه آن در ۱۰ سال آینده چه ضرر هایی خواهد داشت. پس باید حکمت خدا را هم باور کنیم، خدای مهربانی که حکیم است و قدرت هم دارد. سومین صفت، پذیرفتن قدرت داشتن خداوند است. مرحوم شیخ حر که مدفون در حرم امام رضا(ع) است، می گوید که گاهی خداوند به بنده هایش گلیه می کند و می گوید بنده های من، این همه در کتب آسمانی گفتم من قادر، متوانا هستم، بخشنده هستم و... من که نمی خواستم از خودم تعریف کنم، می خواستم بگویم که بیایید و با من عهد ببندید، من توانمندم که کار را به جایی برسانم که مطلوب شماس و بهترین سرنوشت برای شمار رقم بخورد. خدای توانا، مهربان و حکیم را در ذهن و باطن می توان به او توکل کرد. اگر این سه صفت خداوند را باور نکنیم، این توکل به سر انجام نمی رسد»

توصیه های امام رضا(ع) برای روزهای آخر شعبان

متن روایت توصیه های امام رضا(ع) برای روز های آخر ماه شعبان به اباصلت هروی بنابر نقل شیخ صدوق چنین است: «اباصلت می گوید در آخرین جمعه ماه شعبان، به محضر حضرت امام رضا(ع) وارد شدم. آن حضرت به من فرمودند که ای اباصلت، ماه شعبان بیشترش گذشت و این جمعه آخر آن است، پس آن چه از اعمال خیر که در این ماه در انجام آن کوتاهی کرده ای در این چند روزی که باقی مانده تدارک کن و بر توباد به انجام آن چه به حال تو مفید است و تر که آن چه برای توفایده ای ندارد و دعا و استغفار و تلاوت قرآن را افزون کن و از گناهان و نافرمانی هایت به سوی خدا بازگرد و توبه نما تا ماه خدا به تورو کرده باشد در حالی که تو با خدایت اخلاص ورزیده باشی و امانتی بر گردن خود باقی نگذار مگر آن که آن را ادا کنی و هم در دلت کینه هیچ مؤمنی نباشد مگر این که آن را از دل بیرون کنی، و هیچ گناهی را که مرتکب بوده ای و امگذار مگر آن که آن را رها کنی و از آن دوری گزینی و از خداوند پروا داشته باش و در امور نهان و آشکارت بر او توکل و اعتماد کن و هر کس بر خدا توکل کند همانا خداوند او را کافی است، زیرا خداوند کار خود را به انجام می رساند و برای هر چیز انداز های قرار داده است و در باقی مانده این ماه زیاد این ذکر را بگو: «اللهم إِنْ لَمْ تَكُنْ قَدْ غَفَرْتَ لَنَا فِی مَا مَضَى مِنْ شَعْبَانَ فَافْغِرْ لَنَا فِی مَا بَقِيَ مِنْ شَعْبَانَ فَاغْفِرْ لَنَا فِیمَا بَقِی مِنْهُ». یعنی: پروردگار!! اگر تا کنون در این ماه ما را نبخشیده ای، پس از تومی خواهیم که در باقی مانده این ماه ما را ببخشی و بیامری. زیرا خداوند تبارک و تعالی در ماه شعبان مردم بسیاری را به خاطر احترام ماه مبارک رمضان از آتش آزادی می کند. (عیون اخبار الرضا(ع)، ج ۲، ص: ۵)

● **این ذکر باید شمارا به یک هدف متعالی برساند**

«...در باقی مانده این ماه زیاد این ذکر را بگو: اللهم إِنْ لَمْ تَكُنْ قَدْ غَفَرْتَ لَنَا فِی مَا مَضَى مِنْ شَعْبَانَ فَاغْفِرْ لَنَا فِیمَا بَقِی مِنْهُ» این کارشناس مذهبی درباره این ذکر می گوید: «این عبارت قرار است شمارا به یک هدف متعالی رهنمون کند. شما به خداوند می گوید که من از درون پشیمان هستم و اگر توهنوز این پشیمانی من را نپذیرفتی، در بقیه روز های باقی مانده تا مهمانی خودت، من را مورد لطف و بخشش خود قرار بده. یعنی شما از درون در حالت شکسته و التماس از خداوند درخواست بخشش می کنی و انکار می گوید که خدایا من این ذکر را گفتم ولی از درون هم قلبا پشیمان هستم. در بُعد ظاهر؛ توبه کردن فایده ندارد. «توبه بر لب، سیحه بر کف، دل پراز شوق گناه / معصیت را خنده می آید ز استغفار ما». این طور نباید باشد. استغفار یک عمل درونی و پشیمانی باطنی است، آن پشیمانی باطنی اگر اتفاق بیفتد، این ذکر ها هم اثر می کند و گر نه عبارت خوانی صرف ما را به سر منزل مقصود نمی رساند. بنابراین وقتی این توصیه امام رضا(ع) را عملی می کنید باید به معنای تک تک فراز های آن دقت کنید و با همه وجود طالع بان ها باشید.»

زندگی سلام
یک شبه
۲۸ اسفند ۱۴۰۱
۶۶ شعبان ۱۴۴۴
۱۹ مارس ۲۰۲۳
شماره ۲۳۹۹

ویژه ماه خدا